

Guerra

MIQUEL BERGA

La guerra és un fenomen consubstancial a la nostra cultura

L'horror de París ens ha donat un petit tast del perquè milers i milers de persones fugen dels països en guerra. Ho deia fa uns mesos el Dr. Ayman Mostafa, un sirià que ara treballa en un hospital de Malta: “Sí, vaig perdre-ho tot, la meva dona i la meva filla ofegades al Mediterrani en la fugida. Sabiem que era arriscat, però era la millor opció i, sí, tornaria a fer-ho.” Com a bon metge aquest home desolat recordava que “ataquem els símptomes però no pas la malaltia”. Ara el president Hollande –amb pompa francesa i retòrica de Bush– ha declarat que França “està en guerra”. Tot a punt, doncs, per assumir que, com sempre en qualsevol guerra, la primera víctima serà la veritat. L'obscuritat de la guerra torna a envair el nostre imaginari. La guerra –es miri per on es miri– és un fenomen consubstancial a la nostra cultura que es reflecteix en la presència constant de metàfores bèl·liques en el nostre llenguatge. La literatura de la guerra es divideix en dos corrents bàsics: a una banda el que es dedica a “construir” l'enemic per després glorificar la guerra i exaltar l'heroisme patriòtic i, a l'altra, la literatura testimonial dels que la viuen en la seva carn i intenten explicar no tant el que els homes fan a la guerra sinó el que la guerra fa als homes. D'aquest segon corrent n'acaba de sortir, en català, un extraordinari llibret fundacional: *Històries de soldats* d'Ambrose Bierce (Edicions de 1984), tan intens en el testimoni com eficaç en la tècnica narrativa. S'hi parla de la guerra civil americana a la meitat del s. XIX. De llavors ençà l'art de la guerra ha incorporat noves tàctiques i noves tecnologies i, avui dia, els soldats ja no en són les víctimes majoritàries. Els exèrcits occidentals no volen baixes i tot ho fien als avenços tecnològics. La novetat de les guerres dels nostres dies és que ja, gairebé exclusivament, el sofriment cau directament en la població i que l'equivalent al “soldat desconegut” d'altres èpoques són les piles anònimes de víctimes civils.